

Klagenemnda for stedsnavnsaker
Språkrådet
Postboks 1573 Vika

0118 OSLO

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.:	11/03371-148
	Ark.:	326.12
		08.04.2020

Vedtak og oversending til Klagenemnda – klagesak 2016/3–10 Haraton/Hareton, Hveinemo/Vennemo og Bjørkenes/Bjerkenes – Aurskog-Høland kommune

Statens kartverk har i dag avgjort å opprettholde tidligere vedtak for følgende navn med avledede navn i Aurskog-Høland kommune:

- *Hveinemo* (gard 132)
- *Bjørkenes* (navnegard, gnr. 113 og 114)

Kartverket gjør nytt vedtak for følgende navn med avledede navn i Aurskog-Høland kommune:

- *Hareton* (gard 182)

I den vedlagte navnelista framgår alle navn som er omfattet av saken. Der det er fastsatt både et hovednavn og et undernavn, er det hovednavnet som vil vises i kartet. For bruksnavn er det også hovednavnet som vil framgå av matrikkelen.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Den opprinnelige navnesaken ble tatt opp av Kartverket i 1994 i samband med revisjon av noen kartblad i kartserien Norge 1:50 000 for å avklare skrivemåten i offentlig bruk av en del stedsnavn. Kartverket gjorde vedtak i saken 10.08.2016, etter at saken hadde blitt liggende lenge både hos Språkrådet, kommunen og Kartverket. Vedtakene som gjaldt *Hveinemo*, *Bjørkenes* og *Haraton* ble påklagd, og disse sakene gikk derfor ut på en ny høringsrunde, jf. § 12 siste ledd i lov om stadnamn. Språkrådet har gitt ny tilråding, og Kartverket har nå behandlet saken på nytt.

For navn der Kartverket opprettholder opprinnelig vedtak, går saken med dette til Klagenemnda for stedsnavnsaker for endelig avgjørelse. **For navn der Kartverket gjør nytt vedtak, skal kommunen kunnngjøre det nye vedtaket lokalt, og det gis ny klageadgang.** Se mer informasjon nedenfor.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen av navnet, og skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd. I *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til det som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før, normeringspraksis i området og skriftradisjonen for navnet saken gjelder. Lokale ønsker fra de som har uttalerett skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eierne når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eierne ønsker ligger innenfor regelverket.

Skrivemåten av slektsnavn skal ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn. Vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn får heller ikke følger for skrivemåten av slektsnavn.

Hveinemo/Vennemo (gard 132)

Uttale og skriftradisjon

Navnet på gard 132 har /vei`nemó/ som nedarvet, lokal uttale, ifølge bokverket Norske Gaardnavne av Oluf Rygh. I bustadnavnregisteret føres /vei`nəmo:/ opp som uttale, mens herredsregisteret oppgir /vei`nəmo/. Forleddet i navnet kommer av gammelnorsk *hvein* f. 'kvein, *Agrostis*', dvs. en slekt i gressfamilien. Ole Hjalmar Wennemo, tidligere eier av bruk 132/1, skriver at uttalen er *Vennemo*, og at både hans far og bestefar brukte *Vennemo*-navnet om garden sin, og at det også var tilfelle for de gamle som bodde på nabogardene. Høland historielag ved Eva Marie Gran skriver at *Vennemo* er den uttalen de har brukt siste 200 år og fortsatt bruker. Hun skriver med henvisning til Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog at diftongen «ei» heller ikke er brukt i navnet fra tidligere tider. De tre grunneierne Johan Kollerud, Olav Wennemo og Arnfinn Wennemo skriver i høringssvaret sitt fra 2012 i den opprinnelige navnesaken at den nedarvede talemåten av gardsnavnet er *Vennemo*. De er kjent med enkelte personer i lokalmiljøet som sier *Hveinemo*, men mener at det er svært få og utelukkende eldre. I klagen på vedtaket om *Hveinemo* i 2016 skriver de at *Vennemo* er brukt de siste tre generasjonene på alle de tre *Vennemo*-gardene, men at noen ganske få eldre *mennesker* ellers sier *Hveinemo*. Ståle Sandbekken og Heidi Wennemo Sandbekken mener også at uttalen er *Vennemo*, og at *Hveinemo* ikke er i bruk. Kartverket har vært i kontakt pr. telefon med Grethe Møller-Stray og Astrid Bjørnstad, som begge er oppvokst på Skulerud, og de oppgir uttalen /væi`nəmo:/.

Språkrådet fører opp disse eldre skrivemåtene av navnet i sin tilråding: *Hwenemaa* (1520), *Huennemoe* (1594, 1617, 1666), *Hvenemoe* (1723), og de nevner videre *Hveinemo* i matrikkelen fra 1903-1908 og *Vennemo* i matrikkelutkastet fra 1950. Kartverket førte opp denne skriftradisjonen i det opprinnelige vedtaket i saken: «Skrivemåten *Vennemo* er brukt i 1883-utgaven av rektangelkartserien, men de senere utgavene fra 1909, 1928, 1946 og 1958 har *Hveinemo* som skrivemåte, og *Hveinemo* er også brukt i alle utgavene av Norge 1:50 000 fra 1952 og fram til i dag utenom utgaven fra 1996, der *Vennemo* er brukt. I matriklene er *Hvenemo* brukt i 1838-matrikkelen, *Hveinemo* i 1886- og i 1904-matrikkelen, og *Vennemo* i 1950-matrikkelen.» Dette behøver en liten korrigering, for 1838-matrikkelen har *Vænemo*, ikke *Hvenemo*, mens derimot 1836-matrikkelen har *Hvenemo*. Forekomstene av skrivemåten *Hveinemo* i Norge 1:50 000 gjelder utgavene fra 1952, 1963, 1976, 1993 og 2007.

Høringssvar og tilråding

Johan Kollerud, Olav Wennemo og Arnfinn Wennemo, grunneiere på gnr. 132, skriver i et felles høringssvar at de opprettholder klagen på skrivemåten *Hveinemo*, og at de ønsker *Vennemo* som navneform. De viser til at Kartverket har vedtatt *Vennemo* som eierfastsatte skrivemåter (*Nordre*, *Vestre* og *Østre Vennemo*), til at *Vennemo* er brukt i bygdebøkene, og til at vegnavnet opp til garden heter *Vennemoveien*, slik at *Hveinemo* ikke bidrar til en enhetlig skrivemåte. De skriver at *Vennemo*-navnet er godt dokumentert i offentlige dokumenter og kart. De viser ellers til klagen de sendte på *Hveinemo* fra 2016. I klagen skriver de at de mener *Vennemo* er nedarvet uttale «på staden», dvs. på garden, og at det er brukt konsekvent på garden de siste fem

generasjonene. De skriver at kun noen ganske få mennesker ellers sier *Hveinemo*, og at uttalen da ikke kan regnes som levende «på staden» Hemnes eller i Søndre Høland.

Ole Hjalmar Wennemo mener navnet bør skrives *Vennemo*, og at dette er i samsvar med uttalen av navnet fra langt tilbake i tid. Han viser til at *Vennemo* er dokumentert som skrivemåte tilbake til begynnelsen av 1700-tallet, og mener at *Vennemo* har vært vanlig skrivemåte i nyere tid, jf. bl.a. i bygdebokverket Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, og at kommunen har fastsatt *Vennemoveien* som adressenavn.

Ståle Sandbekken skriver at han bor langt unna, men har vært mye på garden de siste 18 årene, og at han alltid har hørt *Vennemo* som uttaleform. Heidi Wennemo Sandbekken skriver at hun er oppvokst på garden, og hun mener at *Hveinemo* er fremmed lokalt, og at det er *Vennemo* som er brukt, men hun husker at en gammel mann som nå er død kalte henne «Hveinemo-jente» da hun var liten.

Språkrådet skriver at det ikke er noen tvil om at /veinemo/ er den gamle uttalen av navnet, slik det blir bekreftet i uttalelsen fra Heidi Wennemo Sandbekken, men at høringsuttalelsene tyder på at denne uttalen ikke lenger er i bruk. De peker på at hovedregelen i stedsnavnloven (§ 4 første ledd) fastsetter at skrivemåten av stedsnavn skal ta utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen, som er definert i § 2 som «uttale som er overlevert fra tidlegare generasjonar, som har vore vanleg på staden, og som framleis er i levande bruk». Videre peker de på at formålsparagrafen i stedsnavnloven sier at navnets skrivemåte ikke skal skygge for meningsinnholdet. De mener at skrivemåten *Vennemo* ikke viser tydelig hva som er navnets opphav, men de mener det spørs om skrivemåten *Hveinemo* vil være mer forståelig for folk flest, jf. at forleddet kommer av *hvein*, som kun har *kvein* som skrivemåte i dagens rettskriving. Basert på at uttalen /veinemo/ er utdødd, høringssvarene og at det også er tradisjon for å skrive navnet med monoftong, tilrår de skrivemåten *Vennemo*.

Vurdering

Som Språkrådet peker på, er hovedregelen for normering å ta utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen, og følge gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk. Spørsmålet i denne saken er både hva som skal regnes som nedarvet, lokal uttale, og hvordan den aktuelle uttalen skal anvendes til å fastsette en skrivemåte basert på gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk. Som de skriver i tilrådingen, er det et krav til den nedarvede, lokale uttalen at den fremdeles er i levende bruk. Dette kravet må være oppfylt innenfor «ein brukarkrins», dvs. innenfor den kretsen der navnet kan regnes å ha en nedarvet, lokal bruk som er muntlig overlevert, jf. ot.prop. 42 (2004–2005). Kartverket deler Språkrådets vurdering av at /væi`næmo:/ må regnes som den opprinnelige, nedarvede uttalen, men uttaleopplysningene fra Grethe Møller-Stray og Astrid Bjørnstad viser at /væi`næmo:/ fremdeles finnes i levende bruk innenfor det som kan regnes som dette navnets brukerkrets. Dette bekreftes også av klagen fra grunneierne på *Hveinemo* fra 2016, og høringssvaret deres fra 2012, der de opplyser at de kjenner til at enkelte eldre personer fremdeles bruker den tradisjonelle uttalen. Kartverket deler derfor ikke Språkrådets vurdering av at uttalen /væi`næmo:/ med diftong er utdødd.

I pkt. 3.7 i utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn står det følgende om skrivemåten av navn som hadde hv i gammelnorsk:

I område med uttalen kv for gammalnorsk hv skal til vanleg kv nyttast (Kvam, kvit).

I område med uttalen v for gammalnorsk hv skal til vanleg hv nyttast (Hvam, hvit).

I område med uttalen gv for gammalnorsk hv kan gv nyttast (Gvam, gvit).

Her er altså skrivemåten *Kv-* for uttalen /kv-/ og skrivemåten *Hv-* for uttalen /v-/ oppført som *skal*-regler, mens *Gv-* for /gv-/ er en *kan*-regel. I navnet *Hveinemo* går skrivemåten *Hv-* langt tilbake i tid (delvis med variasjonene *Hw-* og *Hu-*), og den har stort sett vært i offentlig bruk helt fram til i dag, noe som kan tilsi at hovedregelen her bør følges.

Når det gjelder spørsmålet om navnet bør skrives med eller uten diftong, står det følgende i pkt. 3 i de utfyllende reglene:

I ord der ein har val mellom diftong (stein, straum) og monoftong (sten, strøm) skal ein som hovudregel følge dialektuttalen. Der monoftongeringa har gitt eit resultat som ikkje er i samsvar med vanleg rettskriving (stæn av stein, strô:m av straum), skal ein følge rettskrivinga og som hovudregel nytte diftong.

Ettersom nedarvet, lokal uttale av navnet *Hveinemo* har diftong, vil hovedregelen etter de utfyllende reglene altså være diftong. Men dersom man la den andre uttalen til grunn, som lokalt er oppgitt som *Vennemo* (ikke

oppgitt med lydskrift), ser vi at også den uttalen kunne tilsi en skrivemåte med diftong ut fra pkt. 3, ettersom gjeldende rettskriving kun har skrivemåten *kvein* med diftong.

Språkrådet argumenterer med det kan reises tvil rundt om *hvein* er mer forståelig for folk flest. Astrid Bjørnstad opplyste på telefon med Kartverket at hun assosierer navnet *Hveinemo* med «grassorten væin». Det kan altså synes som ordet *hvein* fremdeles har en levende tradisjon lokalt. Det tilsier i så fall at *Hveinemo* i mindre grad skygger for meningsinnholdet enn *kvein*. Det er ellers allment kjent at ord som skrives *hv-* på bokmål ofte skrives *kv-* på nynorsk, så det ville nok kreve større problemer for noen uten forhåndskunnskaper å sette navneformen *Vennemo* i forbindelse med gammelnorsk *hvein* og plantenavnet *kvein* enn det ville være å finne fram til koplingen mellom *Hveinemo* og *hvein*. Navnet kan i den forstand ses som en parallell til adressenavnet *Hveiteringen*, som kommunen nylig har fastsatt, der forleddet er en lokal dialektform av *kveite* eller *hvete*, på gammelnorsk *hveiti*.

Kartverket vurderer at skrivemåten *Vennemo* skygger for meningsinnholdet i navnet, mens skrivemåten *Hveinemo* støttes både av en stor del av skriftradisjonen i offentlig bruk og de særskilte bestemmelsene om normering i lovverket. Skrivemåten *Vennemo*, som er ønsket av grunneierne og historielaget, har ikke sterk nok skriftradisjon til at unntaksbestemmelsen i § 4 andre ledd i loven kan anvendes, men grunneierne ønsker er delvis ivaretatt gjennom at de har fått fastsette skrivemåten på sine egne bruk.

Det har ikke kommet nye momenter i forbindelse med klagesaken som endrer Kartverkets opprinnelige vurdering, og derfor fastholder vi vedtaket om *Hveinemo*, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn.

Bjørkenes/Bjerkenes (navnegard, gnr. 113 og 114)

Uttale og skriftradisjon

Den nedarvede, lokale uttalen av navnet på denne navnegarden er /bjør`kenés/, ifølge bokverket Norske Gaardnavne. I bustadnavnregisteret står /bjør`rkønes/ som uttale. Herredsregisteret har ikke uttaleopplysninger for dette navnet. Høland historielag ved Eva Marie Gran skriver at *Bjerkenes* brukes i dagligtalen. Kartverket har vært i kontakt pr. telefon med Astrid Bjørnstad, og hun oppgir uttalen /bjør`køne:s/. Navnet kommer av gammelnorsk *Birkines* 'nes med bjørkeskog'.

Stedsnavntjenesten fører opp disse skrivemåtene av navnet i sin tilråding: *Birkines* (1325), *Birckennes* (ca 1574), *Berckennes* (1578), *Birckenes* (1594), *Bierckennes* (1617), *Bierchenneß* (1666) og *Bierchenes* (1723), *Bjerkenæs søndre* og *Bjerkenæs nordre* (1838-matrikkelen), *Bjørkenes søndre og nordre* (Norske Gaardnavne), *Bjørkenes søndre og Bjørkenes nordre* (1904-matrikkelen), *Bjerkenes Søndre og Bjerkenes nordre* (matrikkelutkastet fra 1950). I det opprinnelige vedtaket i saken nevnte Kartverket disse skrivemåtene: *Bjørkenes* i alle utgaver av rektangelkart, dvs. fra 1902, 1913 og 1939, *Bjørkenes* i alle utgaver av Norge 1:50 000, dvs. fra 1952, 1969, 1970, 1979, 1993, 2000 og 2007, *Bjørkenes* (søndre, nordre) i 1886- og 1904-matrikkelen, *Bjerkenes* (søndre, nordre) i 1950-matrikkelen.

Høringssvar og tilråding

Ole K. Bjerkenes, grunneier på bruk 114/2, skriver i et høringssvar at han ønsker skrivemåten *Bjerkenes*, og at alle eiere av Bjerkenes-gardene har gitt uttrykk for det samme skriftlig og i lokalavisa. Han opplyser at faren og bestefaren hans også brukte *Bjerkenes*.

Høland historielag ved Eva Marie Gran skriver at *Bierkenes* er brukt i folketellingen fra 1801, mens folketellingene fra 1865, 1875, 1901 og 1910 har *Bjerkenæs*, og at de fortsatt bruker *Bjerkenes* i dagligtalen. De kjenner til at *Bjørkenes* i kortere perioder har vært brukt, men anbefaler *Bjerkenes* som skrivemåte.

Språkrådet opplyser at ettersom *Bjerkenes* var deres endelige tilråding i den opprinnelige navnesaken, står de ved tilrådingen om *Bjerkenes*, slik klagerne ønsker. De skriver at selv om *Bjørkenes* riktignok er i samsvar med uttalen i Norske Gaardnavne, så viser begge skrivemåter like tydelig hva som er navnets opphav, og begge er i samsvar med dagens rettskriving. De mener at det ikke er noen sterk skriftradisjon til støtte for den ene eller andre skrivemåten.

Vurdering

Hovedregelen for normering står i § 4 første ledd i loven, der det framgår at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen, og at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk. I § 3 første ledd i forskrift om stadnamn står det at skrivemåten av norske stedsnavn «skal følge den rettskrivingsforma eller regionale samleforma som passar best med den nedervde lokale uttalen».

Kartverket deler Språkrådets vurdering av at begge skrivemåter, dvs. *Bjørkenes* og *Bjerkenes*, like tydelig viser hva som er navnets opphav, jf. rettskrivingsformene *bjørk* og *bjerk*, og at begge skrivemåter således vil være i samsvar med § 1 i loven, som fastsetter at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet i navnet. Skrivemåten *Bjerkenes* står imidlertid i strid med § 3 første ledd i forskriften, ettersom det er *bjørk* som er den rettskrivingsformen som ligger nærmest den nedarvede, lokale uttalen. Ettersom skrivemåten *Bjørkenes* også har vært brukt konsekvent i alle utgaver av rektangelkartene, og i alle utgaver av Norge 1:50 000 samt i 1886- og 1904-matriklene, ser det i dag ut til å være en relativt sterk skrifttradisjon for den mest uttalenære skrivemåten i offentlig bruk. Som Kartverket pekte på i det opprinnelige vedtaket, er skrivemåten *Bjørk-* med *-ø-* også best i samsvar med normeringspraksisen ellers for dette navnet både i Aurskog-Høland og ellers i Akershus. Skrivemåten *Bjerkenes* i nyere tid ser først og fremst ut til å ha utspring i slektsnavnet, og slektsnavn skal som nevnt ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn.

Ettersom *Bjørkenes* har en sterk skrifttradisjon i nyere tid, og den nedarvede uttalen /bjør`køne:s/ er i levende bruk, er det ikke tilstrekkelig grunnlag for å fravike hovedregelen i loven i denne saken. Det har ikke kommet nye momenter i forbindelse med klagesaken som endrer denne vurderingen, og vedtaket om *Bjørkenes* opprettholdes derfor i samsvar med uttalen, § 4 første ledd i lov om stadnamn og § 3 første ledd i forskrift om stadnamn.

Hareton/Haraton (gard 182)

Uttale og skrifttradisjon

Navnet føres opp med uttalen /hå`rätón/ i Norske Gaardnavne (å markerer kort a). I bustadnavnregisteret oppgis /hå`rato:n/ som uttale, mens herredsregisteret har /hå`rato/ (jf. likevel den sammensatte navneformen /ha:`ratonsetra/ samme sted). Det framgår i Norske Gaardnavne at opphavet til forleddet i navnet er usikkert, ettersom hverken *hafri* m. 'havre' eller *heri* m. 'hare' ville resultere i den nedarvede, lokale uttalen.

Språkrådet fører opp disse skrivemåtene av navnet i sin tilråding: *Harrethonn* (1578), *Harethonn* (1594), *Harrethonn* (1617) og *Harretoen* (1666, 1723), *Hareton* (*Hafretun*) i 1838-matrikkelen, *Hareton* (Norske Gaardnavne), *Hareton* (1903–1908-matrikkelen), *Harethon* (matrikkelutkastet fra 1950). I det opprinnelige vedtaket førte Kartverket opp denne skrifttradisjonen: «Navnet har vært skrevet *Haratun* i utgavene av Norge 1:50 000 fra 1969, 1976, 2005 og 2011. I rektangelkartet har navnet vært skrevet *Hareton* i alle utgaver fra 1883 til 1958, og i Norge 1:50 000 fra 1952 og 1994».

Høringssvar og tilråding

Brita Toverud skriver at skrivemåten *Hareton* er brukt i Anders Heyerdahls *Urskog beskrivelse* fra 1882.

Vidar Harethon skriver at han har undret seg over at navneformen *Haraton* har blitt brukt i kartverk, og han har lest i bygdeboka at navnet *Hareton* har vært brukt siden 1700-tallet. Han viser til at Anders Heyerdahl forklarer forleddet som gammelnorsk *hafri* 'kornslaget havre', mens etterleddet er *tún* 'tun, gardsplass', og mener at det tilsier *Hareton* som mest korrekte skrivemåte. Han ser på *Haraton* som en mer muntlig og sleivete måte å si navnet på, og konkluderer med at han ønsker skrivemåten *Hareton*. Han legger til at skrivemåten *Harethon* med *h*, som bestefaren hans tok som slektsnavn, trolig ble valgt for å markere at o-en i navnet skulle uttales som -o- og ikke som -å-, men at det er en annen sak.

Anne Irene Enger Skjønhaug skriver at *Hareton* er riktig skrivemåte.

I klagen fra 2016 skriver John B. Killingmo, grunneier på 182/21, at han kun har sett skrivemåten *Haratun* på tyske kart, og ikke i andre dokumenter. Han tok i den første høringsrunden til orde for skrivemåten *Harethon*, men støtter det som stod i vedtaksbrevet om at navnet ikke kan skrives med *h*. Han har i ettertid fått kjennskap til at skrivemåten *Harethon* oppstod i familienavnet og ikke i stedsnavnet. Han skriver at det er to bruk som har stedsnavnet *Hareton*, nemlig 182/1 og 182/21, og opplyser at begge eierne er enige om at *Hareton* er riktig skrivemåte.

Språkrådet skriver at uttalen av navnet tilsier skrivemåten *Haraton*, jf. opplysningene i Norske Gaardnavne og herredsregisteret, og peker på at høringssvarene heller ikke tilsier en annen uttale. De tilrår derfor primært *Haraton*. De mener imidlertid at det er en entydig skriftradisjon for -e- som bindevokal, og åpner derfor subsidiært for skrivemåten *Hareton*. De legger til at argumentet om at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet, ikke er relevant, ettersom forleddet i navnet ikke er sikkert tolket.

Vurdering

Hovedregelen for normering står i § 4 første ledd i loven, der det framgår at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen, og at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk. I § 3 første ledd i forskrift om stadnamn står det at skrivemåten av norske stedsnavn «skal følge den rettskrivingsforma eller regionale samleforma som passar best med den nedervde lokale uttalen». Dette tilsier skrivemåten *Haraton*, som Kartverket vedtok i den første runden i saken. Skrivemåten *Haraton* har imidlertid lite skriftradisjon, siden det først og fremst *Hareton* og *Haratun* som har vært i offentlig bruk, men ingen tok til orde for skrivemåten *Hareton* i den første høringsrunden.

Forleddet i navnet har usikker tolking, men det må uansett anses for å være en såkalt jamvektsform med jamning, noe som peker i favør av ordet *hare*, som ofte forekommer i dialektformene *hara* og *harra* i flatbygdene på Østlandet, jf. Norsk ordbok. I pkt. 3.2 i utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn står det følgende om normeringen av jamvektsformer i stedsnavn:

I område med jamvektsformer kan rotvokalen og den trykklette vokalen i andrestavinga skrivast i samsvar med dialektuttalen (bråtan, hagan, stugu). Til dømes vil /hag:an/ og /ha:gan/ kunne skrivast Hagen (rettskrivingsform) eller Hagan (regional samleform).

Bestemmelsen om bruken av jamvektsformer er altså en *kan*-regel, der det åpnes for slik bruk, men uten at det er obligatorisk. Jamvektsformer er stort sett ikke brukt ellers i skriftspråket, så bestemmelsen om norske *rettskrivingsprinsipper* i § 4 i loven gir også åpning for en fullnormert skrivemåte av det aktuelle forleddet. Det er grunn til å anta at etterleddet i navnet er ordet *tun*, slik Vidar Harethon skriver, og det kunne gi grunnlag for den fullnormerte skrivemåten *-tun*, slik det er brukt i *Haratun*. Men skrivemåten *-ton* (ev. *-toen* osv.) går langt tilbake i tid, og det foreligger normeringspraksis for å skrive dette etterleddet som *-ton* i stedsnavn når uttalen lokalt har /-to:n/. Det er det også skriftradisjon for i dette navnet, og *-ton* er ønsket lokalt.

I samsvar med lokale ønsker og Språkrådets subsidiære tilråding gjør Kartverket nytt vedtak om *Hareton*, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn og pkt. 3.2 i *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn*.

Videre saksbehandling – Hareton

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket om *Hareton* gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Kommunen skal sende melding om vedtak som gjelder skrivemåten av bruksnavn direkte til eierne av bruket det gjelder.

Bruksnavn

Etter lov om stadnamn har grunneieren rett til å fastsette skrivemåten av navn på eget bruk dersom han kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.), jf. § 5 tredje ledd i lov om stadnamn. Det er Kartverket som formelt vedtar skrivemåten, Men dersom grunneieren ønsker en annen skrivemåte enn den Kartverket vedtar, kan han sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: *Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i*

stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd. Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer offentlig bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak på adressenavn (gate-/vegnavn, inkl. såkalte områdenavn), adressetilleggsnavn og kretsnavn (grunn-, valg-, skolekrets og kirkesokn), skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kommunen har ikke lenger mulighet til å endre bruksnavn i matrikkelen. Bruksnavn hentes inn i matrikkelen fra SSR.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldingen om vedtaket er kommet fram til mottakeren, jf. forvaltningsloven § 29. Dersom meldingen skjer ved offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

Eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivingen må omhandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Videre saksbehandling – Hveinemo og Bjørkenes

I sakene der Kartverket opprettholder opprinnelig vedtak, er vedtaket å anse som midlertidig fram til Klagenemnda for stedsnavnsaker har behandlet saken. I disse sakene må kommunen avvente behandlingen i klagenemnda, og deretter kunngjøre klagenemndas vedtak når det er mottatt. Retningslinjene vi har beskrevet for *Hareton* ovenfor, må også følges av kommunen for *Hveinemo* og *Bjørkenes* samt avledede navn når de mottar vedtaket fra Klagenemnda, men for vedtak fattet av klagenemnda er det ikke klagerett.

Vennlig hilsen

Tor Ivar S. Majercsik
fylkeskartsjef

Erlend Trones
stedsnavnansvarlig

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi SPRÅKRÅDET
AURSKOG-HØLAND KOMMUNE